

Spis treści

Wprowadzenie	9
 Część I. Progresywne zmiany organizacji psychicznej	
Rozdział I. Jak nauki społeczne „zagubiły” i odnalazły naturę ludzką	19
1. Zmiany teoretyczne w filozofii nauki i ich wpływ na psychologię	19
2. Spór w psychologii o znaczenie czynników biologicznych i środowiskowych	25
3. Problem podmiotowości i duchowości człowieka	33
4. Podsumowanie	42
 Rozdział II. Złożoność psychiki człowieka	45
1. Problem psychofizyczny	46
2. Wielowarstwowość psychiki w świetle piśmiennictwa	52
3. Funkcje psychiki z perspektywy ewolucyjnej	59
4. Warstwowy model psychiki	70
 Rozdział III. Przebieg rozwoju psychicznego człowieka w ciągu całego życia	75
1. Teoretyczne korzyści i trudności stosowania perspektywy <i>life-span</i>	76
1.1. Wielokierunkowość zmian rozwojowych	78
1.2. Uwarunkowania rozwoju według perspektywy <i>life-span</i>	81
2. Stadia rozwoju psychicznego człowieka w ciągu całego życia	84
2.1. Okresy rozwoju w koncepcji Erika Eriksona	85
2.2. Ery życia w koncepcji Daniela Levinsona	87
2.3. Stadia rozwoju umysłowego dorosłych w teoriach postpiagetowskich	89
3. Ile okresów ma rozwój dorosłych	92
 Rozdział IV. Kształtowanie się rozwoju psychicznego — powstawanie zmiany rozwojowej	100
1. Psychika w relacjach z organizmem i środowiskiem — jak w psychologii opisuje się uwarunkowania rozwoju psychicznego	100
2. Źródła zmian rozwojowych w wybranych koncepcjach rozwoju psychicznego	105
2.1. Koncepcja Piageta	106
2.2. Koncepcja Eriksona	110
2.3. Koncepcja Dąbrowskiego	113
2.4. Podsumowanie analizy	115
3. Zmiana rozwojowa jako szczególnie wynik procesu twórczego	116
3.1. Zarys modelu kreowania zmiany w procesie rozwoju	118
3.2. Problemy operacjonalizacji modelu kreowania zmiany rozwojowej	120

4. Zadanie jako sposób kształtowania własnej aktywności przez podmiot	123
5. Podsumowanie	131
Rozdział V. Kształtowanie się rozwoju psychicznego — proces formułowania zadań	133
1. Skutki aktywności zadaniowej	133
2. Klasyfikacje i sposoby charakteryzowania zadań	136
3. Wynikanie zadania z sytuacji podmiotu	139
4. Formułowanie zadania przez podmiot	146
5. Charakterystyka i uwarunkowania faz aktywności zadaniowej	151
5.1. Proces orientacji w sytuacji	151
5.2. Proces formułowania zadania	154
5.3. Proces realizacji zadania	158
5.4. Charakterystyka organizacji doświadczeń	160
6. Podsumowanie	163
Rozdział VI. Przejawy progresji rozwojowej aspektów organizacji psychicznej nadających kierunek aktywności	166
1. Aspekty charakterystyki organizacji psychicznej	167
2. Progresywne zmiany aktywności zadaniowej w ciągu życia	169
3. Progresja rozwojowa w zakresie potrzeb	174
3.1. Od potrzeb niższych do wyższych	174
3.2. Potrzeby duchowe	179
4. Progresja rozwojowa aspektu ewaluatywnego organizacji psychicznej	183
5. Wartości jako idee inspirujące progresję rozwojową podmiotu	188
5.1. Wartości subiektywne czy obiektywne	189
5.2. Wartości z perspektywy subiektywnej	190
5.3. Wartości z perspektywy społeczno-kulturowej	193
5.4. Koncepcja Shaloma Schwartz	194
5.5. Wpływ wartości na zachowanie	199
5.6. Wartości a rozwój organizacji doświadczeń indywidualnych	201
Rozdział VII. Czy możliwy jest syntetyczny opis organizacji psychicznej	205
1. Zmiany progresywne w aspekcie intelektualnym	205
2. Zmiany progresywne aspektu tożsamościowego organizacji psychicznej	219
3. Zintegrowana charakterystyka organizacji psychicznej	232

Część II. Od doświadczeń interpersonalnych do światopoglądu

Rozdział VIII. Przywiązanie jako podstawa związków międzyludzkich	245
1. Główne pojęcia koncepcji przywiązania w ujęciu Johna Bowlby'ego	245
2. Zachowania matki a wzorzec przywiązania u dziecka	253
2.1. Koncepcja Ainsworth: od „bezpiecznej bazy” do „matczynej wrażliwości” ..	253
2.2. Klasyfikowanie wzorców przywiązania przez Ainsworth	257
2.3. Rozszerzenie klasyfikacji przywiązania	260
3. Znaczenie uwarunkowań biologicznych w przywiązaniu	265
Rozdział IX. Kontynuacja przywiązania do wieku dorosłego	273
1. Przywiązanie czy dziecięca zależność	275
2. Problem liczby obiektów przywiązania	277
3. Ile systemów behawioralnych składa się na więzi międzyludzkie	282

4. Jak wyodrębnić wzorce przywiązania u dorosłych	284
5. Co jest podstawą różnic w przywiązaniu dorosłych	288
5.1. Style przywiązania w dorosłości według Bartholomew i Horowitza	288
5.2. Dwuwymiarowy model przywiązania Shavera i współpracowników	292
5.3. Własna propozycja klasyfikacji przywiązania	297
6. Międzypokoleniowa transmisja przywiązania	303
7. Podsumowanie — znaczenie koncepcji przywiązania w psychologii rozwojowej	307
Rozdział X. Czy wzorzec relacji dziecka w rodzinie jest kontynuowany poza rodziną — trzy koncepcje	308
1. Koncepcja Marii Porębskiej	309
1.1. Pierwsze związki człowieka z otoczeniem	311
1.2. Zajmowanie pozycji w rodzinie	312
1.3. Rozwój związków poza rodziną	316
1.4. Ukierunkowanie aktywności podmiotu	319
2. Koncepcja Judith Rich Harris	322
2.1. Socjalizacja dzieci w grupie według Harris	323
3. Znaczenie indywidualnych kontaktów dziecka poza rodziną	332
4. Zagadnienie kontynuacji wzorca relacji człowieka z otoczeniem w omawianych koncepcjach	340
Rozdział XI. Wzorce adaptacji osób dorosłych	345
1. Kategoryzacje zaburzeń osobowości	347
2. Wybrane koncepcje zaburzeń osobowości	357
2.1. Koncepcje akcentujące uwarunkowania środowiskowe	358
2.2. Koncepcje uwzględniające uwarunkowania biologiczne	360
3. Wychodząc poza kategorie psychiatryczne: style osobowości	366
3.1. Kontekstualne ujęcie stylów osobowości — Ivey i Ivey	367
3.2. Transformacja od zaburzenia do stylu osobowości — koncepcja Sperry'ego	369
3.3. Przywiązanie i rozwojowe style osobowości — Lyddon i Sherry	372
4. Własna klasyfikacja wzorców adaptacji ludzi dorosłych	375
Rozdział XII. Indywidualny styl życia	389
1. Wolny wybór nie jest fikcją semantyczną	390
1.1. Alternatywa dla homunkulusa	392
1.2. Nieoczekiwane wnioski z badań genetyki behawioralnej	398
2. Historyczne korzenie pojęcia „styl życia”	406
2.1. Styl życia z perspektywy aktywności zadaniowej	408
2.2. Zagadnienie klasyfikacji stylów życia	409
3. Poza wzorce gatunkowe i adaptacyjne: czy istnieje progresywny styl życia	412
4. Założenia konstrukcyjne własnego kwestionariusza „Style Życia”	417
Rozdział XIII. Światopogląd i jego funkcje	424
1. Światopogląd w piśmiennictwie	426
2. Struktura treściowa światopoglądu	430
2.1. Wierzenia religijne i <i>quasi</i> -religijne	434
2.2. Wierzenia antropologiczne	437
2.3. Wierzenia paranormalne	440
2.4. Przekonania społeczno-polityczne	442
3. Własna klasyfikacja przekonań społeczno-politycznych	448

4. Funkcje wierzeń światopoglądowych	454
5. Neuropsychiczna geneza światopoglądu	460
6. Socjalizacja wierzeń światopoglądowych	466
Zakończenie	475
Bibliografia	483
Summary	553
Spis rysunków	557
Spis tabel	558
Indeks rzeczowy	559